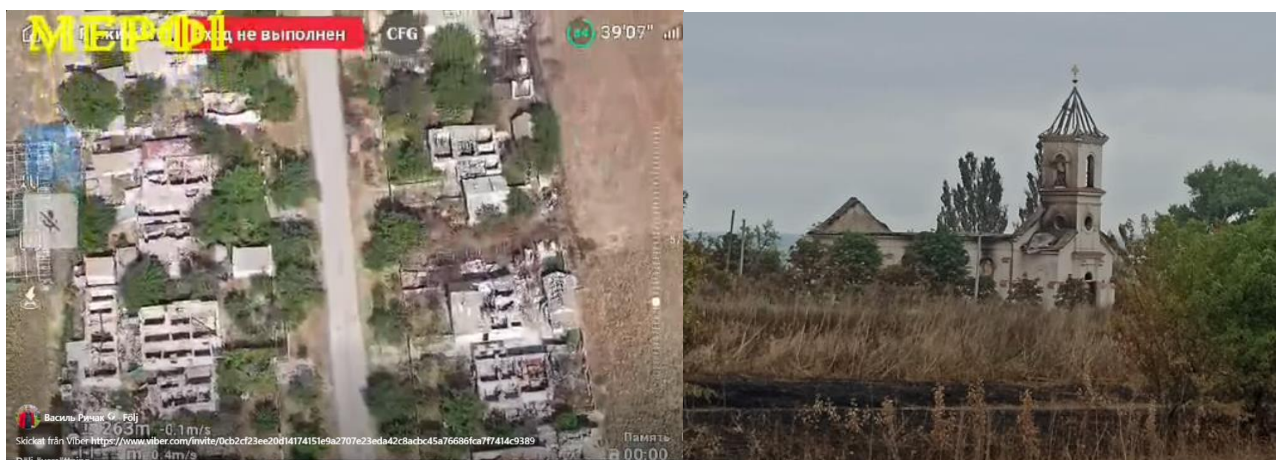

Gammalsvenskby (Zmiivka) är i dag i stort sett ödelagd och i praktiken obeboelig. Byn har utsatts för kontinuerliga ryska terrorbombningar med artilleri, drönare, minor och flygbomber (över 300 flygbomber med 500-1500 kgs sprängkraft, sedan 2023). Vägarna är minerade och området kontrolleras av ryska drönare, vilket gör humanitärt arbete extremt farligt.

Antalet kvarvarande invånare har successivt minskat från fyra till två personer. En äldre kvinna som var kvar i byn har avlidit. Det är inte längre möjligt att evakuera de sista invånarna. El- och mobilnät är utslaget sedan 2022.

Sedan Rysslands fullskaliga invasion har över 20 civila från byn dödats. Det finns inga militära hot från byn.

Drönarbild över bydelen Muhlhausendorf, som avspeglar hur det ser ut i hela byn. Samt den tyska kyrka som förstördes i en rysk drönarattack sommaren 2024.

Många av byborna är internflyktingar i närområdet. De bor i lånade och tillfälliga hus som med tiden blivit halvt permanenta, eftersom återvändande till byn inte är möjligt i dess nuvarande skick. Även dessa områden blir alltmer utsatta, ryska drönare når längre, flyger in i hus och dödar civila. Vissa internflyktingar har därför tvingats fly ännu en gång till säkrare platser.

Säkerhetsläget i och omkring Gammalsvenskby är extremt allvarligt. Humanitära transporter utsätts regelbundet för rysk beskjutning, och flera fordon som använts för nödhjälp har förstörts genom minor eller drönarattacker. Civila drabbas hårt av våldet. En 17-årig pojke från byn skadades svårt när han trampade på en rysk personmina och tvingades amputera en del av benet.

I samband med ett räddningsförsök, efter att ett hjälpfordon körts på en mina, dödades även en polis. Ett äldre par skadades svårt när en rysk drönare träffade deras bil. De återkommande attackerna mot civila, räddningspersonal och humanitär hjälp utgör allvarliga och upprepade krigsbrott.

Humanitärt arbete

Trots det mycket svåra säkerhetsläget fortsätter Föreningen Svenskbyborna det humanitära hjälparbetet i nära samarbete med ukrainska organisationer som Beryslavs kommun, the heritage and revival fund of Gammalsvenskby, församlingarna i byn samt svenska organisationer som Swedish Rescuers, Power Up Ukraine och Direct Ukraine.

Ett stort fokus ligger på att säkra värme och energi inför vintern. Träbriketter levereras till 220 hushåll, ett ton per hushåll, så att familjerna kan hålla värmen och laga mat. Redan stora mängder briketter har körts ut av lokala chaufförer, främst Viktor Yarochenko från byn, trots minerade vägar och drönarattacker.

Briketter och ecoFlows har levererats under hösten.

För att möjliggöra nödhjälp, evakueringar och transporter har ett flertal bilar och transportfordon köpts in och levererats från Sverige. Visbys/Visbygymnasiets fordonsprogram har haft en viktig roll i att iordningställa fordonen inför leverans. Fordonen används nu intensivt i det humanitära arbetet, ofta under mycket stora risker. Och flera fordon vi levererat har förstörts. I november levererade Swedish Rescuers även en brandbil till Beryslavs brandvårn.

I november genomförde Föreningen Svenskbyborna en insats från Sverige under ledning av volontären Henrik Larsson. Totalt sex bilar kördes ner, lastade med EcoFlow-batterier, elverk, verktyg, varma kläder, sjukvårdsutrustning och hygienprodukter, i samarbete med Swedish Rescuers och Power Up Ukraine. Av dessa överlämnades fyra av bilarna som humanitärt bistånd till Beryslav kommun, Heritage and Revival Fund of Gammalsvenskby samt den tysklutherska församlingen.

Insatserna har även omfattat mediciner och sjukvård. Läkemedel har köpts in på plats till vårdinrättningar eller extra utsatta privatpersoner i området, och sjukvårdsmaterial, utrustning för äldreomsorg samt hygienartiklar har levererats.

Barn och civila har varit en prioriterad grupp i hjälparbetet. Direct Ukraine har initierat och tillsammans med föreningen Svenskbyborna delat ut skolkpaket till omkring 350 barn från byn, och nu till jul har medel samlats in så att alla barn från Gammalsvenskby får julklappar.

En återkommande utmaning är den ständiga elbristen på grund av Rysslands attacker på infrastruktur. Därför levereras elverk och EcoFlow-batterier löpande, bland annat 35 elverk under december.

Kulturmiljöplan

Under hösten har Gotland Museums projekt "Kulturarvet i Gammalsvenskby", finansierat av Regeringskansliet genom UD avslutats.

Projektet har gjorts i nära samverkan med Föreningen Svenskbyborna och andra svenska och ukrainska aktörer.

Under hösten 2025 har en 66-sidig kulturmiljöplan tagits fram på svenska och engelska. Planen ska ge hopp, vägledning och ge inspiration inför den kommande återuppbyggnaden av byn. Den innehåller historik, beskrivning av byn och möjlig landsbygdsutveckling. Kulturarvet och gemensamma mål kommer att vara en central del när byn en dag ska byggas upp. Arbetet har skett i nära dialog med Beryslavs kommun, en enkät bland byborna, forskare och civilsamhällesorganisationer.

Kulturmiljöplanen kommer att utgöra underlag för Beryslav kommuns framtida återuppbyggnadsarbete och vara ett strategiskt verktyg för att integrera kulturarvet i byns återuppbyggnad. Det kan också verka som en inspiration och kunskapskälla för möjliga investerare. Kulturmiljöplanerna finns på Gotlands Museums hemsida

<https://www.gotlandsmuseum.se/wp-content/uploads/2025/10/Kulturmiljoplan-Gammalsvenskby-2025.pdf>.

Kulturhuset under 240 årsjubileet 2011. Kulturhuset efter Rysslands bombning 2023.

Framtid

Svenskbyborna har etablerat ett samarbete med Roman Mykhaltsov, grundare av stiftelsen The Heritage and Revival Fund of Gammalsvenskby, som samlat en grupp volontärer från byn med kompetenser inom utbildning, ekonomi, juridik och IT. I december fick de ut examen och diplom i "European Project manager within the EU Financial Föreningen Perspective". Utbildningen bekostades av Föreningen Svenskbyborna. En bra investering för framtiden.

Vi har sett behovet att samla ihop byborna på ett ställe, då det är ohållbart att leva utspridda och i tillfälliga bostäder i flera år. I november samlade därför Roman med Beryslavs kommun in faktamaterial till en förstudie om att bygga upp en mobil by för internflyktingarna, både av säkerhets- och praktiska skäl samt för att bevara bygemenskapen. Bybornas önskemål står i centrum för detta arbete. Vi hoppas hitta projekt och finansieringsmedel för detta.

Projekt Beryslav-Region Gotland

Region Gotland och Beryslavs kommun har fått ett nytt ICLD-projekt beviljat. Region Gotland har haft ICLD-projekt med Gammalsvenskby sedan 2014. I detta projekt ska de arbeta med hur Beryslav med medborgardialog ska få invånarna, särskilt de unga, att återvända till Beryslavs kommun, med fokus på Gammalsvenskby/Zmijivka, samt få gotländska ungdomar att stanna eller återvända till Gotland med fokus på Roma. Det är ett rent kunskapsprojekt för att stärka den kommunala kapaciteten och förbereda för EU-inträde. Parterna träffades på en konferens i Tallinn i ICLDs nätverk för demokratisk resiliens. Tyvärr har det tagits beslut på att lägga ner ICLD, ett hårt slag för dessa viktiga kommunala partnerskap, som är viktiga för långsiktig utveckling.

Arbetsmöte Gotland-Beryslav under ICLDs konferens i Tallinn i November.

Gammalsvenskby har fortsatt fått mycket uppmärksamhet i media, som den förtjänar. Bland annat i NRK i Norge och TV4 i Sverige.

Byborna uttrycker en djup och återkommande tacksamhet för det stöd som ges. De insamlade bidragen, stora som små, gör konkret skillnad och möjliggör värme, mat, transporter, mediciner och hopp i en extremt svår situation. Och det mentala stödet från Sverige är oerhört viktigt för att känna att ett massivt stöd finns, som ger ett ljus i tunneln. "Vi håller ut – och vi tror på segern."

Tack vare ett samarbete med Föreningen svenskbyborna & direct Ukraine delades i dagarna julklappar ut till byns 350 barn, som idag är internflyktingar i området.

Med önskan om en God Jul & Gott Nytt År!
Sofia Hoas